

NUS.7 | Perscrutar e cumparegliar modas da viver e spazis da viver d'umans

1. Las scolaras ed ils scolars san descriver differentas modas da viver ed identitgar tge che la derivanza e l'appartegnientscha importan als umans.

renviaments
FSP - Identitads culturalas e comunicaziun interculturala

Differentas modas da viver

NUS.7.1 Las scolaras ed ils scolars ...

1	a	» san descriver munds dal mintgadi (p.ex. conturns socials, organisaziun famigliara, viver en la citad, sin il pajais) d'uffants (p.ex. en istorgias, films) e scuvrir en quai chaussas enconuscentas e chaussas estras.	
	b	» san descriver caracteristicas e modas da viver differentas da mattas/dunnas e da mats/umens (p.ex. lingua, cultura, impediment) e dovran ina lingua apprezzativa.	
2	c	» san percepir tge impurtanza che la derivanza e las appartegnientschas (p.ex. famiglia, lingua, uniun, pajais d'origin, religiun) han per umans.	
	d	» san extender lur ideas e visiuns da modas da viver pauc enconuscentas en lur mund dal mintgadi a maun d'infurmaziuns e d'atgnas retschertgas (p.ex. caracteristicas culturalas, furmas da cuminanze, vita religiosa).	LE2GR.6.C.1.a
	e	» san metter en dumonda stereotips e pregiudizis davart umans cun autras modas da viver (p.ex. sin la plazza da pausa, en medias, politica).	ML.1.1.c ML.1.2.e

► Cumpetenza consecutiva: ERC.5.5, STS.2.2

2. Las scolaras ed ils scolars san descriver, cumparegliar e sviluppar visiuns davart las modas da viver d'umans en regiuns dal mund lontan.

renviaments
AS - Lingua e comunicaziun (8)
FSP - Identitads culturalas e comunicaziun interculturala

Modas da viver d'umans en regiuns lontan

NUS.7.2 Las scolaras ed ils scolars ...

1			
	a	» san raquintar a maun d'atgnas ideas davart modas da viver d'umans en regiuns dal mund lontan, barattar e numnar differenzas.	
	b	» san - partind da rapports e preschentaziuns dal mintgadi d'uffants da regiuns dal mund lontan - percepir caracteristicas da modas da viver (p.ex. abitar, lavurar, viver ensemen) e da lur diversitad, descriver ed ordinar quai.	
2	c	» san tschentar dumondas davart temas specifics da la concepziun dal mintgadi e da la moda ad viver d'umans da regiuns dal mund lontan, s'occupar tenor instrucziun d'infurmaziuns, ordinar e rapportar da talas (abitar, sa nutrir, viver ensemen, lavurar, esser per via).	
	d	» san cumparegliar caracteristicas da la moda da viver d'umans da regiuns dal mund lontan, identitgar ed ordinar la multifariadad e la particularitad da modas da viver (p.ex. modas da viver en regiuns fraidas, chaudas, sitgas, fitg umidas, a la mar/en las muntognas, citad/champagna).	

renviaments		
e	» san elavurar infurmaziuns e rapports en medias davart situaziuns da viver ed eveniments actuals en regiuns dal mund lontan, tschentar dumondas e sclerir ed ordinar fatgs en il barat cun auters.	LE2GR.6.C.1.c MI.1.2.e
f	» san cumparegliar atgnas ideas davart modas da viver e spazis da viver en regiuns dal mund lontan cun infurmaziuns e preschentaziuns (p.ex. en cudeschs tematics, films, atlas). » san documentar co che lur ideas e l'atgna savida davart modas da viver en regiuns dal mund lontan sa sviluppan e sa midan.	LE2GR.6.B.1.a LE2GR.6.C.1.b MI.1.3.e
g	» san render conscient e cumparegliar valitaziuns e tenutas davart la moda da viver da ed envers gruppas da populaziuns en regiuns dal mund lontan e sviluppar ideas en quest connex co ch'ins pudess ir enturn cun stereotips e cun pregiudizis pussaivels.	LE3GR.6.C.1.c
► Cumpetenza consecutiva: ERC.5.5, STS.2.2		

3. Las scolaras ed ils scolaras san explorar furmas da l'esser per via d'umans, da rauba e da novitads sco era stimar il niz e las consequenzas da l'esser per via per l'uman e l'ambient.		renviaments
<i>Mobilitad, traffic, transport</i> NUS.7.3 Las scolaras ed ils scolaras ...		
1	a	» san raquintar d'experiencias da l'esser per via sin excursiuns e viadis e tar la midada da lieus da domicil.
	b	» san far supposiziuns co e pertge che rauba da noss mintgadi arriva tar nus, explorar tenor instrucziun l'esser per via da tscherta rauba e novitads ed ordinar resultats en chaussa (p.ex. meds, vias e stabiliments da transport).
	c	» san denominar, describer ed ordinar elements e caracteristicas davart l'esser per via d'umans, da rauba e da novitads. motivs da viadi e da transport; meds da viadi e da transport, vias e stabiliments da transport
2	d	» san - partind dad atgnas disas - describer e giuditgar l'impurtanza da l'esser per via e dal traffic per la vita da mintgadi.
	e	» san retschertgar tenor instrucziun a maun d'exempels specifics l'esser per via d'umans, rauba e novitads en ils conturns e sur lungas distanzas sin il mund ed ordinar e represchentar ils resultats.
	f	» san - sin basa da rapports - raquintar cun agens plets l'esser per via d'umans (p.ex. viadis, emigraziun, midada da domicil, fugia), describer atgnas ideas latiers sco era purtar ensem e documentar atgnas istorgias da l'esser per via e da viadis.
	g	» san cumparegliar la mobilitad ed il traffic da pli baud e d'ussa (p.ex. traffic sur il pass dal Spleia, vias da sauma, engrondiment da la Viefier retica, construcziuns da tunnels sco il tunnel dal Veraina, axas da transit sco la A13/San Bernardin), describer midadas sco era giuditgar exempels dal niz e da las consequenzas per la qualitat da viver dals umans e per la natira.
	h	» san sviluppar ideas e perspectives per la mobilitad e per furmas da l'esser per via en il futur sco era ponderar e giuditgar modas d'agir pussaivlas.
► Cumpetenza consecutiva: ELT.2.2, STS.2.1, STS.2.4, STS.2.5		

4. Las scolaras ed ils scolars san percepir connexs e dependenzas tranter modas da viver e spazis da viver d'umans, giuditgar tals ed ordinar sasezs sco part d'in da quels munds.

renviaments
AS - Connexs e regularitads [5]
FSP - Svilupp global e pasch
FSP - Identitads culturalas e communicaziun interculturala

Connexs e dependenzas tranter spazis

NUS.7.4

Las scolaras ed ils scolars ...

1			
	a	» san - partind d'istorgias e preschentaziuns en cudeschs d'uffants e films - percepir e numnar colliaziuns tranter umans en differents territoris dal mund.	MI.1.2.a
	b	» san describer - partind da situaziuns dal mintgadi - co ed en tge furma ch'els stattan en relaziun cun umans e products da regions dal mund lontan (p.ex. victualias, giugarets, musica).	
2	c	» san describer tge dumondas e temas ch'als occupan en connex cun noss mund e cun la convivenza d'umans sin il mund, sa deditgar a quels e sclerir tals per sasezs ed en il barat cun auters ed ordinar tals.	
	d	» san sa render conscient, describer e giuditgar tge ch'è - or da lur vista - impurtant per la convivenza d'umans en differents territoris e per l'avegnir dal mund.	
	e	» san s'occupar da dumondas sur da differenzas ed inegalitads sin il mund (p.ex. scola, lavur d'uffants, providiment d'aua, nutriment), formular supposiziuns davart motivs e raschuns da questas differenzas e las giuditgar ed ordinar.	
	f	» s'occupan da furmas d'inscunters e da conflicts tranter gruppas da la populaziun en differents territoris dal mund da pli baud ed ussa e san giuditgar consequenzas per la moda da viver dals umans (p.ex. scuvertas, conquistas, exempels actuals).	
	g	» san preschentar - partind da temas actuals - atgnas visiuns e ponderaziuns davart la situaziun ed il svilup en differents territoris dal mund, tschentar dumondas e sclerir fatgs (p.ex. svilup da la populaziun, povradad, segirezza da victualias).	
► Cumpetenza consecutiva: ERC.5.5, STS.2.1, STS.2.2, STS.2.3, STS.3.2			